

Eduskunnan ympäristövaliokunta
HE 13/2025 vp

Lapin kauppakamarin lausunto hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle valtion aluehallintouudistusta koskevaksi lainsäädännöksi

1.4.2025

Lapin kauppakamari kiittää ympäristövaliokuntaa lausuntopyynnöstä.

Valtionhallinnon rakenteellisen uudistuksen onnistuminen on koko Suomen kilpailukyvyn kannalta tärkeää ja yleisesti pohjoisen elinkeinoelämän odotukset uudistusta kohtaan ovat korkealla. Pidämme uudistuksen tärkeimpinä tavoitteina, että asiakkaan suuntaan prosessit kokonaisuudessaan sujuvoituvat ja nopeutuvat. Korostamme virastojen keskinäisen yhteistyön merkitystä ja roolituksen selkeyttä.

Muistutamme, että tavoitteiden saavuttamiseksi nyt esitetyn rakenteellisen uudistuksen lisäksi tarvitaan vielä sen laadukas toimeenpano ja riittävät resurssit. Uudistaminen tehdään nopeassa aikataulussa, jotta uusien virastojen toiminta käynnistyy ensi vuoden alussa. Muutosvaiheessa on tärkeä varmistaa, että kaikki käynnissä olevat lupaprosessit hoituvat sujuvasti ja viiveettä, ja yrityspalvelujen palvelutaso säilyy hyvänä.

Lupa- ja valvontavirasto

Lapin kauppakamari pitää valtakunnallista Lupa- ja valvontavirastoa kannatettavana. Tärkein tavoite on että **lupa- ja valvontakäytännöt sekä laintulkinta yhdenmukaistuvat ja prosessien sujuvuus paranee**. Pidämme hyvänä, että Lupa- ja valvontaviraston toiminta-ajatuksessa on korostettu asiakaslähtöisyyttä ja että esimerkiksi yhden luukun periaatteella toimivaa lupaprosessia kehitetään aluehallintouudistuksen kanssa yhtäaikaaisesti.

Lapin alueen investointien toteutumisen näkökulmasta erityisesti ympäristön muokkaamiseen liittyvien eri toimialojen mahdollisimman sujuvat lupaprosessit ovat keskeisessä roolissa. Lappiin on suunnitteilla valtava määrä investointeja, yhteensä yli 30 miljardin euron arvosta ja näiden investointien toteutuminen tukee koko Suomen kasvua. On odotettavissa, että lupakäsittelyyn juuri Pohjois-Suomessa ja etenkin Lapissa kohdistuu paineita.

Lapin kauppakamari korostaa, että **työnjako ja roolit niin uusien virastojen kuin muiden luvittavien ja valvovien virastojen kesken tulee pitää selkeänä**. Moni toimiala tarvitsee operoidakseen ympäristöluvan lisäksi monta muutakin lupaa. Uuden viraston vastuiden tulee olla selkeitä ja yhteistyö esim. luonnonsuojelu-, kaivos- ja/tai rakentamista valvovan ja luvittavan viranomaisen kanssa on keskeisessä roolissa todellisen sujuvoittamisen saavuttamiseksi. Lupa- ja valvontaviraston ja Elinvoimakeskuksen tehtävien jakoon jää hieman epäselvyyttä, mm. sillä myös Elinvoimakeskuksille on osoitettu ympäristöön liittyviä tehtäviä (mm. jakaa ympäristöä koskevaa tietoa sekä edistää ympäristöhankkeiden toteuttamista sekä valvoa yleistä etua kalatalousasioissa ja vesitalousasioissa).

Esitämme että virastolle kirjataan **palvelulupaukset, jossa määritellään hakemuksien käsittelylle ja lupaprosessien kestolle maksimijat**. Lisäksi tulee korostaa vahvaa yhteistyövelvoitetta myös muiden hankkeeseen liittyvien viranomaisten kanssa.

Esityksessä viraston ympäristöosastolle tulee yleisen edun valvontayksikkö, jolla olisi itsenäinen ratkaisuvallta ja myös mahdollisuus muutoksenhakuun. Suhtaudumme tähän varauksella, sillä uudistuksessa tavoitteena tulisi olla se, että vältetään virastojen keskinäiset valitukset. Yleisen edun valvonta tulee järjestää niin, että se ei pidennä prosessien kestoa. **Näkemykset tulee ennakollisesti huomioida ja työ kytkeä osaksi kokonaisprosessia. Nykyisessä toimintamallissa suuri ongelma on ollut viranomaisten keskinäiset valitukset, joista nyt on päästävä kokoaan eroon ennakkoon tapahtuvan yhteistyön ja kantojen sovituksen avulla.**

Esityksen mukaan uudistus toteutetaan virastojen toimipaikkaverkostoa muuttamatta, ja tällä varmistetaan, että virasto on kattavasti alueilla läsnä. Viraston toimipaikoista ja työntekopaikoista ei esityksen mukaan säädetä lain tasolla vaan viraston työjärjestyksessä, millä halutaan perustelutekstien mukaan mahdollistaa toimipaikkaverkoston joustavuus. Lapin kauppakamari korostaa, että on välttämätöntä **turvata valtionhallinnon aito ja kattava alueellinen läsnäolo myös tulevaisuudessa.**

Esityksessä on todettu, että virkoja on oleellista sijoittaa maantieteellisesti eri toimipaikkoihin, ja erityisesti silloin kun viran tehtävät edellyttävät alueellista vuorovaikutusta tai alueellisten erityispiirteiden tuntemusta. Pidämme tätä hyvänä ja korostamme, että Lupa- ja valvontaviraston tehtävien laadukas hoitaminen vaatii usein vahvaa alueellisten erityisolojen tuntemusta. Lapin pinta-ala on kolmasosa Suomesta, maarajaa kolmeen valtioon, Lappi on lähes kokonaisuudessaan poronhoitoaluetta ja Euroopan ainoan alkuperäiskansan saamelaiden kotiseutualue on Lapissa. Lisäksi tuomme esiin, että **osaamisen tulisi olla vahvaa siellä, missä tiettyjen toimialojen hankkeita edistetään** (Lapissa mm. mineraali- ja energiasektorit). Tämän lisäksi toimialakohtaiset osaamisryhmät voisivat tukea osaamisen varmistamisessa uudessa virastossa.

Elinvoimakeskukset

Pidämme erittäin tärkeänä, että valtiolla on aluehallintoviranomainen, joka tarjoaa yrityksille kasvun ja kansainvälistymisen välineitä sekä luo tähän liittyen yhteistyöverkostoja.

Elinvoimakeskusten tehtävä on edistää elinvoimaa, jolla esityksessä tarkoitetaan *elinkeinotoiminnan kestävästä kasvusta ja puhdasta siirtymää, uudistumista ja kilpailukykyä sekä yrittäjyyden toimintaedellytyksiä, kannattavuutta ja toimivia liikenneyhteyksiä, luonnonvarojen kestävästä käyttöä, luonnon monimuotoisuutta ja ympäristön hyvää tilaa, huoltovarmuutta ja turvallisuutta, työvoiman osaamista, työllisyyttä ja asukkaiden hyvinvointia sekä muita alueen vetovoimaa lisääviä tekijöitä.*

Elinvoiman määritelmä on todella laaja ja elinvoimakeskuksen tehtävät on määritelty hyvin yleisluonteisesti. Näkemyksemme mukaan **Elinvoimakeskuksen tehtävissä tärkeimpänä prioriteettina tulisi korostua yritysten kasvun tukeminen ja investointien edistäminen.**

Lisäksi esitämme, että elinvoimakeskusten tehtävissä **huomioitaisiin maakuntaohjelman edistäminen.**

Elinvoimakeskusten tehtävissä on monia yhdyspintoja alueen eri toimijoiden (kehitysyritykset, TKI-keskittymät, kauppakamarit jne.) työhön. Pidämme hyvänä, että esityksen mukaan Elinvoimakeskukset edistävät yrittäjyyden ja elinkeinotoiminnan edellytyksiä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa erilaisten verkostojen, työryhmien ja prosessien avulla, ja että Elinvoimakeskukset käynnistävät ja koordinoivat tarkoituksenmukaisia toimia paikallisen, seudullisen ja alueellisen sekä alueiden välisen yhteistyön edistämiseksi. On tärkeää, että tätä verkostoa käsitellään alueella myös kokonaisuutena ja tehdään yhteistä valmistelua.

Toimiva malli voisi olla esimerkiksi alueellinen neuvottelukunta, jossa on edustukset alueen muista keskeisistä elinvoiman edistäjistä ja sidosryhmistä.

Elinvoimakeskuksen tehtävistä esimerkiksi alueellisen työllisyyden ja osaavan työvoiman saatavuuden, työperusteisen maahanmuuton ja kotoutumisen osalta tulee varmistaa, että yhteistyö on saumatonta työllisyysalueiden ja kuntien kanssa, eikä synny päällekkäistä toimintaa. Työvoiman riittävyys ja työperäinen maahanmuutto ovat Lapille todella tärkeitä teemoja, ja kaikki resurssit tulee käyttää tehokkaasti. Mielestämme Elinvoimakeskuksen on tässä tärkeä rooli esimerkiksi työllisyysaluearjat ylittävän yhteistyön vahvistamiseen, sekä alueellisen tilannekuvan ja ennakointitiedon tuottamiseen.

Esityksen mukaan Elinvoimakeskukset edistävät yritystoimintaa toimialueellaan neuvonnalla, palveluohjauksella ja verkostotyöllä tavoitteena yritysten kestävä kasvu, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta, kansainvälistyminen ja kilpailukyky. Tulkitsemme, että yrityspalvelujen (neuvonta, palveluohjaus, yritysrahoituspalvelut) sisältöön ei tulisi merkittäviä muutoksia niiden siirtyessä elinvoimakeskusten vastuulle. **Korostamme, että Elinvoimakeskuksista on rakennettava yhden luukun reitti maakunnista maailmalle, mikä tarkoittaa vahvaa liittymäpintaa Team Finland-verkoston.** Tällä hetkellä Team Finlandin alueellinen toiminta Lapissa on ollut melko vähäistä.

Elinvoimakeskuksilla on merkittävä rooli TKI-panostusten kasvattamisessa. Jotta valtion TKI-panostuksilla onnistutaan vivuttamaan yksityistä TKI-rahoitusta ja TKI-toimintaa tekevien yritysten määrä kasvaa, pitää TKI-rahoitukseen liittyvien **haku- ja palveluprosessien olla selkeitä ja asiakaslähtöisiä.**

Esityksen mukaan Elinvoimakeskus myös seuraa ja ennakoii alueen elinkeinotoimintaa ja edistää investointien toteutumista. Pidämme tärkeänä myös Pohjoisen Suomen ohjelmassa esiin nostetun **maakunnallisten investointitiimien käynnistämistä.** Tähän tulisi liittyä tilannekuvan ja ennakointitiedon sekä valtakunnallisen investointinyrkin yhteistyötahona toimimisen lisäksi proaktiivinen investointien edistämisen ja houkuttelemisen näkökulma.

Lyhyen ajan sisällä on meneillään mittava kokonaisuus eri uudistuksia (valtion aluehallintouudistus, työllisyysalueet käynnistyivät, Team Finland ja BusinessFinland-uudistukset) joten on hankala muodostaa hyvää kokonaisnäkemystä siitä, miten kokonaisuus jatkossa toimii etenkin asiakkaiden näkökulmasta. Toivomme, että kokonaisuuden arviointiin etenkin asiakasnäkökulmasta kiinnitetään enemmän huomiota.

Lisätietoja:

Lapin kauppakamari

Hanna Baas, johtaja, vaikuttaminen ja edunvalvonta hanna.baas@chamber.fi, p. 040 665 8720

Liisa Ansala, toimitusjohtaja liisa.ansala@chamber.fi, p. 044 577 7514